બનામે ખુદા

ધી પારસી

એમ્પાયર થીએટ્રીકલ કું.

અસમત-કા-ડાકુ

ના નાટકનાં ગાયન.

મેનેજીંગ ડાયરેકટર મી૦ ડેનીયલ [illegible]

નાટક લખનાર

મુન્શી સૈયદ સજ્જાદ હુસેન સાહબ જૌહર

છપાવી પ્રસિદ્ધ કરનાર કંપનીના માલીક

આવૃતી પહેલી. ઈ. સ. ૧૯૨૭. પ્રત ૫૦૦૦

કીંમત ચાર આના

બનામે ખુદા.

ગુજારીશ.

મોઅજીજ હજરાત યે નાચીજ ડ્રામા જોઇસ વક્ત આપકે પેશે નજર હયે અયસી હૈસીયત નહીં રખતા જીસેમંય બાઇસે ફખ્ર સમઝું ઇત્તેફાકસે ઇસકી નેવ ઉસવક્ત ડાલી ગઇ કે મેરે તમામ આજાયે રઇસા બ વજહ અલાલતકે જંગખુરદા ઓજારકી તરાહ બેકાર હો ચુકેથે ઇખ્તી-લાજકે દૌરે પર દૌરે હો રહેથે અયસી હાલતમેં આપ ખુદ સમજ સકતે હયં કે ઇસ અદબી ડ્રામેકે ઉસ મરહલેકો જીસમે ફલસફે ઔર સાઇન્સકી લાખો ગંગાએં ઔર જમનાએં બહેતી હુઇ નજર આતી હયં જો તારીખી દુનીયાકા એક જબરદસ્ત રાજ સમઝા જાતા હયે મંય ક્યુંકર હલ કર સકતાથા મગર મેરે મોઅજીજ કરમ ફરમા મીસ્ટર અબદુર-રહેમાનખાન સાહબ કાબુલી. નીજ મીસ્ટર ડાનીયલ ડેવીડ સાહબ ડાયરેકટર કંપનીકી જાનતોડ કોશીશોને ઇસ બોસીદા ઢાંચેકો ઉસ રંગો રોગનસે આરાસ્તા કીયા જો આજ આફતાબે નીસ્ફુન્નહાર બનકર આપકી નીગાહોંકે સામને ચમક રહા હયે મંય ઇન દોનો સાહેબોકા તહે દીલસે મમનુન હું જીન્હોને ઇસ મુરકકે કે હર હર ગોશેમેં દીલ ચસ્પીકી એક નઇ રૂહ દૌડાદી ઔર જબતક યે સ્ટેજી દુનીયામેં ચમકતા રહેગા ઇન્હી હજરાતકી યાદગાર સાબીત હોગા–ડ્રામા ઔર ડ્રામેકી હકીકત જાહીરમેં ઉસ ખાબસે જીયાદા વકઅત નહી રખતી જો ઇન્સાની જીંદગીકો થોડી દેરકે લીયે બીસ્તરે રાહતપર નસીબ હોતી હયે મગર ઇસ આઇનેકા દુસરા રૂખ ઉસ રાજસે વા બસ્તા હયે જીસે વાકેઆત નવીસ બોલતા હુવા જાદુ યા તારીખકા હુસ્ન તસવ્વુર કરતે હયં ઔર મોવરરખીન કલમ કાગજકી મદદસે આનેવાલી નસલોકે લીયે એક નતીજા ખેજ કોર્સ બનાકર અદબી સ્ટેજપર પેશ કરતે હયં મંય જનાબ આગા મહોમ્મદશાહ હશ્ર કશ્મીરીકા નીહાયત શુક્રગુજાર હું જીન્હોને ડ્રામેકી સંગલાખ ઓર પુરપેચ ઘાટીઓકો ઇતના હમવાર બના દીયા કે આજ અંધા આદમીભી

એક કમજોર બકરીકે મુઆરીફે બેશક ગુજર સકતા હયે યેહી વો કાબીલે કુદરતી હયે જીસકો શેક્સપીયર ઓફ ઈન્ડીઆ (Shakespeare of India) તો ક્યા બલકે શેક્સપીયર ઓફ ધી ડે (Shakespeare of the day) કહેના ચાહીયે. ઈનહીકી દીમાગી કાબીલીયતને ડ્રામેકો ડ્રામેકે ઈન્તેહાઈ મરકજપર પહોંચા કર દીખલા દીયા ખુદા ઈન્કી ઉમ્રમે તરક્કી દે દુનીયાકો અયસે લેગોંકી અભી જુરૂરત હયે. અગર પબ્લીકને મેરે હકીર ડ્રામેકી કદ્રકી ઓર ઈજ્જતકી નીગાહસે દેખા તો મેં અપને જજબાતકા દુસરા પહેલુ બહોત જલ્દ પેશ કરૂંગા

ગર કબુલ ઉફતદ જહે ઈઝ્ઝો શરફ

ફકત વસ્સલામ. આપકા ખયરતલબ

સૈયદ સજ્જાદ હુસૈન જોહર

નાટકના પાત્રો

પુરૂશ પાત્રો.

ખુડસ—[illegible]વિયાનો ધર્મગુરૂ
જૈશાન—ખુડસનો પ્રાઇવેટ સેક્રેટરી
હરમહેડ—રોમાનો શાહ
ખારીબ—કોમી આગેવાન
મરગુબ—ખારિબનો દિકરો
મહેમુદ—એલીના અને ખુડસનો દિકરો પછીથી ડાક્ટર અશરફ બેગનો પાલક
જાહીદ—એક ખુદા પરસ્ત મુસલીમ
સુલતાન—મુસલમાન બાદશાહ
ડાક્ટર અશરફ બેગ—એક ડાક્ટર
મીરજા બેધડક—એક આશક મિજાજ રઇસ
કુલ્લન—જૈતુનનો આશક
અજીજ—જૈતુનનો નિષ્ફળ આશક
મીરજા કુલાડી બેગ—બેધડકનો સસરો
રામટહલ—રામ કલીનો ધણી
ઓનરરી મેજીસ્ટ્રેટ—એક ઓનરેરી મેજીસ્ટ્રેટ

સ્ત્રી પાત્રો.

એલીના—મરગુબની મંગેતર પછીથી ખુડસની શીકાર
નયનવા—ખારિબની દીકરી મરગુબની બહેન
કુદસીયા—મહમુદની સગી બહેન (ખુડસની દીકરી)
જૈતૂન—બેધડકની ફેશનએબલ છોકરી
ફજીહત—બેધડકની બૈરી
રામકલી—એક પાનવાળી રામ ટહલની બૈરી
બીજાલત—ફજીહતની મા

જરૂરત—
કુરસત—
ફરાગત—
} બેધડકની સાળીઓ

સીપાઇ મહેમાન દરબારી શાયર શરાબી સહેલીયો વીગેરે વીગેરે.

નાટકનો ટુંકસાર.

ઇશ્વર સ્તુતી.

અંક પહેલો.

પ્રવેશ પહેલો.

એથોપિયાનું પ્રસીધ્ધ દેવાલય હરમહોક રોમન બાદશાહ પોતાના પવિત્ર દેવતા બુડસ પાસે ફરીયાદ કરે છે કે "આજકાલ દુનીયાની રૂઢી બગડતી જાય છે અને દિવસે દિવસે મનુષ્યોપર પરમાત્માનો કોપ વરસતો જાય છે માટે તેનું કોઇ રીતે નીવારણ કરો" બુડ ચાલાકીથી બાદશાહને સંતોષ આપે છે કે "હું મારી શકતીથી પરમાત્માના કોપને દયાના રૂપમાં ફેરવી આપીશ" બાદસાહના જવા પછી જોશન અને બુડસ વચ્ચે એલીનાને માટે (જે એક રોમન છોકરી છે પણ મરગુબ નામના એક દવલતમંદ મુસલમાન જુવાન સાથે પરણુવા ચાહે છે.) ચર્ચા થાય છે જોશન મરગુબ ઊપર રાજદ્રોહી હોવાનો અને એલીનાને એક મુસલમાનના સાથે પરણુવાના આરોપમાં લાવી કેદ કરવાની સલાહ આપે છે—

પ્રવેશ બીજો.

શાદીનો જલશો (લગ્ન મંડપ.)

ખારિબ મરગુબ એલીના નયનવા અને બીજા પરોણુઓ ગાનતાનના જલસામાં લીન છે હસ્ત મેળાપની તૈયારી છે એટલામાં બુડસ એક ભયંકર તોફાનની જેમ આવી મરગુબને અને એલીનાને કેદ કરે છે ખારિબ આ એચિંતી આવી પડેલી આફતથી દીવાનો થઇ જાય છે અંતે ક્રોધમાં આવી બુડસને શ્રાપ આપે છે—

મેરી ફરીઆદ જાલીમ અર્શ તક જાયા મીલાએગી
મેરી આંખોકી બારીશ ખુનકી નદદી બહાએગી
ફલકકે। જલ જલા હોગા જમી ગરદીશમે આએગી
જહાં જાએગા તુંયે બદ દુઆભી સાથ જાએગી
તુ અપને હાથસે બેટીકી અસમત આપ લુટેગા
તેરી ઈજજતકા શીશા ખુદ તેરી ઠોકરસે ટુટેગા

પ્રવેશ ત્રીજો.

(કોમીક)

કલ્લન નામનો એક માલદાર આશાગી મીરજા બેધડકની દીકરી જૈતુનપર આશક પડેલો હોવાથી એને ત્યાં જૈતુનને પોતાના પ્રેમમાં ફસાવવા નોકર તરીકે ઠસી જાય છે અને અજીજ નામના જૈતુનના બીજા આશક વીરૂદ્ધ આખા ઘરને ભડકાવે છે મીરજા બેધડકે છાપાઓમાં આર્ટીકલ આપેલો હોવાથી બધા શાએરો (કવીઓ) જૈતુનને પોત પોતાની કાવ્ય શક્તીથી જીતવા યત્ન કરે છે કલ્લન બધાના રંગમાં ભંગ કરે છે.

પ્રવેશ ચોથો.

(કેદખાનું)

ખુડસ એલીનાનો પ્રેમ છોડી દેવા મરગુબને કહે છે મરગુબ ના પાડે છે આખરે ખુડસ એલીનાની આબરૂ બરબાદ કરવા માટે એનાપર જુલમ ગુજારે છે અને એલીનાને જબરદસ્તી પોતાના શયન ગ્રહમાં લઇ જવા હુકમ કરે છે મરગુબ ખુડસને ધોકો આપી કેદખાનામાંથી છટકી જાય છે.

પ્રવેશ પાંચમો.

અજીજ અને જૈતુન પ્રેમની વાતો કરે છે કલ્લાન અજીજને ત્યાંથી છટકાવી બેધડક વીરૂધ્ધ ફજીહત બેગમને ભડકાવે છે કે તમારા ધણી તો આજકાલ એક બીજી સ્ત્રીના પ્રેમમાં ફસાયા છે અને એ સ્ત્રીનાં ભડકાવવાથી તમારૂં નાક કાપવા તઇયાર થયા છે માટે કોઇ મંતર જંતરવાળાને

બોલાવી તમારા ધણીને પરાઇ બેરીના હાથમાંથી બચાવો. ફુજીહત બેગમ તેવા કોઇ માણસને શોધી લાવવા કહે છે એટલામાં રામકલી નામની એક પાનવાળી ભૈયન કલ્લન પાસે પોતાનો પ્રેમ જાહેર કરે છે કલ્લન રામકલીના ધણીને બોલાવી લાવે છે, ભૈયો મીરજા સાહેબને ખુબ મેથીપાક જમાડે છે.

પ્રવેશ છઠો.

(બુડસનું શયનગ્રહ).

ઉપલી બાબતને એક વરસ ગુજરી જાય છે બુડસ ચીન્તાતુર જણાય છે એલીના પોતાના બે જોડીયા બાળકોને (જે બુડસનાજ કુકર્મે જન્મેલા છે) લઇને દાખલ થાય છે બુડસ પોતાના પાપનું પરીણામ જોઇ ધભરાય છે અને બાળકોનો બાપ હોવાથી નામુકર થાય છે એલીના બે ખાસ નીશાનીયોથી સીધ્ધ કરી આપે છે કે બાળકો તેનાજ કુકર્મના ફળ છે બુડસ પોતાની ચાલાકીથી એલીનાને બાળકોને અંગારમાં બાળી નાખવાની સલાહ આપે છે ઘણા વાદવીવાદ પછી ભોલી એલીના બુડસની વાતોમાં આવી પોતાની આબરૂ બચાવવાને ખાતર આવું દયાહીણુ કાર્ય કરવા તૈયાર થાય છે.

પ્રવેશ સાતમો.

બરબાદ થયેલો ખારિબ એક ફકીરની હાલતમાં પોતાની જીંદગી ગુજારે છે નયનવા ભીખ માગી બાપનું પાલન પોશણ કરે છે એલીના એહ બાળકોને બાળી નાખવા લઇ આવે છે પણ માનું અંતઃકરણ બચ્ચાઓને બાળવા ના પાડે છે બુડસ દાખલ થઇ એલીનાના વિચારોમાં પરીવર્તન કરી મુકે છે એટલામાં બુઢ્ઢો ખારિબ એક ખુની શેરની જેમ નિકળી બૂડસપર હુમલો કરે છે પણ કમનસીબે એક બચ્ચું જે છોકરી છે ખારિબના હાથમાં આવે છે અને બીજા બચ્ચાને જે છોકરો છે બૂડસ દરીયામાં ફેંકી દે છે.——

ટેબ્લો—ડ્રોપ.

અંક બીજો.

પ્રવેશ પહેલો.

(પંદર વર્ષનો ગાળો.)

ડાકટર અશરફ બેગનું મકાન મહેમુદ ડાકટર અશરફ બેગનો પાલક દિકરો (જેણે ડાકટર અશરફ બેગે દરીયામાંથી ડુબતા બચાવી નવું જીવન આપ્યું હતું) જુવાન થઇ ગયો છે એ ડાકટર અશરફ બેગનેજ પોતાનો બાપ માને છે અહીં બુઢ્ઢો ખારિબ પોતાની સગી દીકરી નયનવા અને પાલક દિકરી કુદસીયાને (જેણે ખારિબે બુડસના હાથમાંથી બચાવી હતી) લઇને દાખલ થાય છે અને પોતે આફતોમાં ફસેલો હોવાથી કુદસીયાને જે મહમુદની સગી બહેન છે ડાકટર અશરફ બેગને સોંપી કહે છે કે "આજથી તમે આ છોકરીના રક્ષક છો અને જો હું કોઇ કારણસર છ મહીના સુધી પાછો ન આવું તો તમે કુદસીયાને કોઇ અશરાફ છોકરા સાથે પરણાવી દેવા મહેરબાની કરશો" ડાકટર કબુલ થાય છે.

પ્રવેશ બીજો.

એલીના દુખોના ભારથી પાગલ બની રસ્તાપર ભીખ માગતી નજરે પડે છે કેટલાક દારૂડીઆ બદમાશો એને ગરીબ સમજી સતાવે છે મહેમૂદ સ્કુલથી પાછો ફરતી વખતે એજ રસ્તેથી નીકળે છે એલીના એની સગી મા ભુખથી કંટાળી એની પાસે ભીખ માગે છે મહમુદ એને દારૂડીઆઓના હાથમાંથી છોડવી પોતાને ઘેર લઇ જાય છે.

પ્રવેશ ત્રીજો.

(ડાકટર અશરફ બેગનું મકાન.)

ઇશ્વરની ગતી ન્યારી છે ભાઇના લગન બહેન સાથે થાય છે બેઉ અજાણ છે એકને બીજાની ખબર નથી લગનની પહેલી રાત. કુદસી-યાની સાહેલીયો મહેમુદ સાથે છેડછાડ કરે છે આખરે મહેમુદ સુઇ જાય

છે કુલસીના મહેબુબના આધાર પોતાના બાળપણના જેવી નીશાની જુવે છે અને મહેબુબને પોતાના ભાઇ તરીકે ઓળખે છે અને દુખ અને હરખમાં ગરકાવ થઇ આત્મહત્યા કરવા દરીયામાં કુદકો મારે છે.

પ્રવેશ ચોથો

(કોમીક)

મીરજા બેધડક ભૈયાના હાથે માર ખાઇ અસ્પતાલના બીમારોની જેમ પડેલો દેખાય છે આજુ બાજુ સગા વાહલાઓનું ટોળું છે સાસુ અને સાળીઓ સેવા કરી રહી છે કલ્લન હકીમના વેશમાં અને અજીજ ડાકટરના વેશમાં દાખલ થાય છે અને મીરજા સાહેબની દુરગતી કરી મુકે છે છેલ્લે બેઉનો ભાડો ફુટી જાય છે.

પ્રવેશ પાંચમો.

(ખાનકાહ)

ગરીબ ખારીબ નયનવા સાથે પ્રવેશ કરી મુસલમાનો પાસે આશ્રો માગે છે જાહીદ નામનો બુઝુર્ગને દયાળુ મુસલમાન એને પનાહ આપે છે એટલામાં બુડસ હથીયારબંધ ફોજ સાથે આવી ખાનકાહને ઘેરી લે છે અને ખારિબની માગણી કરે છે જાહીદ ખારીબનો કબ્જો આપવા ના પાડે છે બન્ને પક્ષમાં યુધ્ધ થાય છે. દુરભાગ્યે ખારીબ અને નયનવા કેદ પકડાય છે.

પ્રવેશ છઠ્ઠો.

(કામીક)

કલ્લન અજીજને જંતર મંતર વાળો બનાવી ફજીહત બેગમ પાસે લઇ આવે છે અને કહે છે ફજીહત બેગમ ;તારાપર આશક છે ફજીહત બેગમ પોતાના ધણીનું દુખ રડે છે અજીજ પોતાનો પ્રેમ જાહેર કરે છે એટલામાં કલ્લન મીરજા બેધડકને સાથે લઇ આવી બેઉની પ્રેમ ચેસ્ટા દેખાડે છે મીરજા બેધડક ફજીહતનું નાક કાપવા માટે છરી લેવા જાય છે

અજીજ ધમચકમાં છુપાઈ જાય છે અહીં જોગીન્તા બીજા બેચકના સસરા કુલાદી ભેગ આવી લાગે છે અને અજીજના પ્રેમમાં બે બીચારાને માર પડે છે.

પ્રવેશ સાતમો.

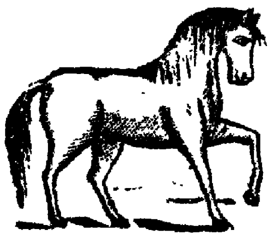
મરગુબ સુલતાન પાસે નૌકર થઇ ગયો છે અને સુલતાન આગળ ફરીયાદ કરે છે સુલતાન મરગુબની મદદ માટે તૈયાર થાય છે.

પ્રવેશ આઠમો.

(કોર્ટ માર્શલ)

ખુડસ ખારીબ અને નયનવાપર જુલમ કરતો દેખાય છે અને પોતાની નીચ ખસલત પ્રમાણે નયનવાપસે પણ પોતાના પ્રેમનું વીવેચન કરે છે નયનવાતેને ધીકકારે છે ખુડસ ગુસ્સે થઇ નયનવાની આંખો ફોડી નાખે છે મરગુબ દાખલ થઇ ખુડસને પરાજય આપી પોતાના બાપ અને બહેનને છોડવી જાય છે.——

ટેબ્લો-ડ્રોપ

(૧૧) / ૧૩૮૨૨

અંક ૩ જો.

પ્રવેશ પહેલો.

(સુલતાનની છાવણી.)

હરમહેડ સુલતાન પાસે સુલાહનો પેગામ મોકલે છે અને લખી જણાવે છે કે જો બુડસ એક વ્યભીચારી તરીકે સાબીત થાય તો તમે તમારા હાથે એને સજા આપી શકશો સુલતાન એની માગણી કબુલ કરી હરમહેડના દરબારમાં જવા તૈયાર થાય છે.

પ્રવેશ બીજો.

બુઢ્ઢા ખારીબનો શ્રાપ ફળવાનો વખત આવી લાગ્યો બરૂડ પોતાની દિકરી કુદસીયાને દરીયામાંથી કાઢી અંજાણપણામાં આંધળી ઇચ્છાઓને આધીન થઇ એના શીયળનો નાશ કરવા તૈયાર થાય છે કુદરતનો કહેર પડે છે ત્યાંને ત્યાં બરૂડસના આખા શરીરપર કોઢ ફુટી નીકળે છે.

પ્રવેશ ત્રીજો.

(કચેરી કોમીક)

ઓનરેરી મેજીસ્ટ્રેટ સામે મીરજા બેધડકનો કેસ રજુ થાય છે બધા મળીમેજીસ્ટ્રેટને ચકકર બનાવી દે છે છેલ્લે અજીજ ડીસમીસ થાય છે અને કલ્લન સાથે જેતુનનાં લગ્ન થાય છે.

પ્રવેશ ચોથો.

હરમહેડનો દરબાર બુડસ અને ખારીબ વચ્ચે જબરદસ્ત ભાષણો થાય છે અંતે ખારીબ બુડસ વીરૂદ્ધ અનેક સાબીતીઓ રજુ કરી બુડસને ગુનેહગાર અને વ્યભીચારી તરીકે સાબીત કરે છે હરમહેડ બુડસના અત્યાચારો બદલ એની આંખો ફોડી નાખવાનો ઓર્ડર આપી એને શહેરના રસ્તા પર રઝળતો રખડતો છોડી દેવા હુકમ કરે છે—

બનામે ખુદા.

—(*)—

૧

તેરા નામ જગ આધાર દાતા પ્યારે
હયે કરમકી બાર દીન દાસ તોરે દવાર
સબકે પાલન હાર
કીરપા નીધાન હમરી સુન બિનતી કરતારતુ
દાતારતુ સગરી બીપત ટારો
અન દાતા ધન દાતા મન દાતા બેડા કરો પાર
રખ લે શરમ કરમ હો હમ સબપર તુહય પ્યારા
તોપે વારા તન મન ધન રબ
જપત હયે નીસદીન તોકો મલક ફલક
ધરતી સાગર સબ
તોપે હો જોહર નીસાર..........

૨

કમસીની ખેલ રહી હય અભી કયા રખ્ખા હયે
આસરા આસરે વાલોને લગા રખ્ખા હયે
કાફિલે દિલકે સરે શામ લુટા કરતે હય
તેરે ગેસુને વો અંધેર મચા રખ્ખા હયે
તેવર અચ્છે નહીં કાતિલકે ખુદા ખયર કરે
સામને ખંજરે ખુંખાર ખીચા રખ્ખા હય
રસ્મ ઉસ બુતકી નિરાલી હયે જહાંસે જાહર
જુલમકા નામ સીતમગર ને વશ રખ્ખા હયે

૩

નયન કટારી કયસી મારી મોરે રસીયા
બીસર ગઈ સુધ સારી મોરે રસીયા
લપટ ઝપટ મોરી બાંહ ન પકરો
બીનતી કરત હું તેહારી મોરે રસીયા

અરજ ગરજ મેરી એકહુ ન માની
નેહા લગાકે તોસે હારી મેરે રસીયા
કર જોરત હુ પૈયાં પડત હું છોડો મસક ગઇ
સારી મેરે રસીયા
છુરી વો લાયે હય આશીકકે મુરગે જાકે લીયે;
ગજબકી શાખ નીકાલી હયે આશીયાં કે લીયે
નુકીલે તુમ હો રસીલે હો તુમ સજી લે તુમ
ફીર ઔર દીલકો મંય રખ છોડું
કીસ જવાં કે લીયે..........

૪

જા જા યહાંસે દીવાને ગંવાર મુવે જા
મેરી જુતીભી તુજકો નહરગીજ કરેગી પ્યાર
તુજસે ઉલ્લુકે પઠ્ઠે કો પ્યાર કરૂંગી
મંય તો ઝાડુ ન તુજપર નીસાર કરૂંગી
શેખી ન દીખાવ એસા તો દીલાવ
ગલેસે લીપટ જાવ
જા જા ખાયગા મેરી પયજાર મુવે જા
તુમકો આતા હયે જો નખરો મે ફસાના દીલકા
યાદ હયે હમકો ભી બાતો મેં ઉડાના દીલકા
હમ તો હંય ઇશ્કકે ઉસ્તાદ સમજતી કયા હો
હમ અનાડીકો સીખાતે હંય લગાના દીલકા

(૫)

મત છુવો જોબનવાકો જાવો સાંવરીયા
હાથ ન લગાવ મેરી લચકે કમરીયાં
બાંકી અદાઓને મુજકો મારા દીલ હુવા પારાપારા
જુલ્ફ કાલી ગાલોંપે લાલી ભોલી ભાલી હર અદા
ચલો હટો ન સતાવ
બીરહાકી તનમે અગ્ની સુલગે કલપડત મોહે નાહી રે
જાવ જાવ ન છેડો મોહે ગારી મંય દુંગી તોહે
કરો ન બરજોરી
આ જા પ્યારી ગલેસે લીપટજા.

૬

ફીતરતમે હું હિકમત મે હુ દાના ફરજાના
બાતોસે મંય લાતોસે કરદુંગા દીવાના
ક્યા પહેચાને મેરી ચાલે કયસી હંય આલા
મેરે હાથ કંન્ડે મેરે ફન્દે સબસે બરતર ઔર બાલા
મંય બડા સિયાના ચલતા પુર્જા હું
વાહ કયા ફરેબકી ચાલે ચલતા હું
મક્રમે બે ગુમા શયતાંકા હુ આલા
પડ ગયા જો મુજસે પાલા જહાંસે ઉઠ્ઠા બો ડાલા.

૭

તુ પીલાતા હય તો જી ભરકે પીલા દે સાકી
ઝુમકે ઝુમલાકે મેરે મુંસે લગા દે સાકી
મયકદા બાદા પરસ્તોંપે લુટા દે સાકી
આજ જીતની તુજે તૌફીક ખુદા દે સાકી
ફસલે બહાર આમદ દે ભરકે પ્યાલે
આહુ ચશ્મે તો સાકી કયસે મતવાલે
નોકે મીજગાને કાતીલ સીનેપે ભાલે
ગેસુ બરદોશે જાના જયસે દો કાલે
ગાહે ખુમાર આમદ ગાહે સુમાર આમદ
ગુફતમ વસ્લત મીખાહમ ગુફતા દીવાના
ગુફતમકે સોખ્ત જાનમ ગુફતા પરવાના
ખુફતમકે આઆ ગુફતા કે જા જા
ગુફતમ તુકેં તીર અફગન તીરે બરમા
ગુફતાકે ખુને આશિક હમપર રવા
સુએ દીલ્દાર આમદ ચશ્મે ખુમાર આમદ

૮

અય ચર્ખ ક્યા હમી હંય સતાનેકે વાસ્તે
દુનીયા તુલી હુઇ હયે મીટાનેકે વાસ્તે
રાહત હયે હર તરહકી જમાનેકે વાસ્તે
હમરોરહે હંય અરક બહાનેકે વાસ્તે

ઇતના તો રહમ તેરી કરીમીકા આ ગયા
ગમ દે દીયા મુઝે મેરે ખાનેકે વાસ્તે
સચ હયે કે બદ નસીબકો મીલતી નહી કહીં
જૌહર જગહ ભી કબ્ર બનાને કે વાસ્તે.

૯

જાગ જાગ ડર ગાફીલ રબસે
મૌત ખડી હયે તાકમે તેરે કબસે
સાથ બુરોંકા બંદે છોડ દે
જગમે ચલના બચકર સબસે
પલક ઝપકમેં યે ડસ લેગે
બીસ ટપકત ઇનકે જબ લબસે.

૧૦

મંય સરાપા આપકે ગમકા ફસાના હો ગયા
દર્દે દિલ દર્દે મહબ્બતકા તરાના હો ગયા
ઇસ તરહ લુટા ખિજાંને ઇસ ચમનકે હુસ્નકો
ફુર્જ ભુલ ભુલ કે લીયે આંસુ બહાના હો ગયા
ગયરકા તો જીક્ર કયા અપને પરાએ હો ગયે
દોસ્તી વો મિટ ગઇ વો દોસ્તાના હો ગયા
હીન્દકો રાહત મીલી જૌહર ન દમ ભરકે લીયે
જબસે યે તીરે હવાદીસકા નીશાના હો ગયા.

૧૧

તેરી સુરતેપે યે માઇલ હયે ખુદા ખયર કરે
મેરા અરમાન ભરા દીલ હયે ખુદા ખયર કરે
એક તો હુસ્ન ગજબ ઉસપે બલાકા જોબન
ઔર આઇના મુકાબીલ હયે ખુદા ખયર કરે
આંખ મીલતેહી અદાઓંને મુઝે લુટ લીયા
પહેલીહી ઇશ્કકી મંઝીલ હયે ખુદા ખયર કરે
જીસ્સે જૌહર સીતમ ઇજાદ સીતમ ઢાતે હંય
દીલ ઉસી તીરકા ઘાઇલ હયે ખુદા ખયર કરે

૧૨

અલબેલા પ્યારીકા દુલા બા દેશે
ચટકીલા નુકીલા રસીલારે
જોબન જવાની દીવાની હયે જાની
શોખી ઔર શરારતસે આંખે મસ્તાની
તેરી અદાઓને મારા પ્યારી
જાવ બનાવ ન તુમસે મંય હારી
તનસે મનસે ધનસે પ્યારી
સારી તુજપે હોં ફીદા—સચ—હાં
તેરે સરકી કસમ તુંમ્હે દેતી હય દમ
મેરે જાનો જીગરકા વસીલારે

૧૩

પ્યારી ધીરજ રાખો ધીરજ રાખો
શામ સુંદર આયે પ્યારી
ચલો હટો જાવ રાર ન બઢાવો
મંય તો તુમસે હારી
છેડકી બાત કાહે સુનાત
પીયુ પીયુ મોહે કછુ ન ભાત
જોબનપે આઇ કયસી બહાર
પ્યારી દુલ્હનપે જાંયે વારી
સાંવરા સલોના છૈલા છબીલા
નુકીલા જાવ સારી.

૧૪

માનો માનો મોરી બાત માનો
પ્યારી કાહે બોલો ના
તોરી પ્યારી અદા મન ભાએ
જીયરા જરાએ કછુ ન સોહાયે
પીયા કલ આએના—પ્યારી
મનવા ધડકત જીયરા લરજત

[illegible]
માત પીતા બીન દુખીઆરીયા
ક્યસે જાગે ચયન
ક્યસે હે સાજન ધીર ધરે મન
ભોલી સુરતીયાં પ્યારી લગે.

૧૫

ખુલા ખુલા ભેદ ખુલ ગયા ઉસ્તાદ હમ બડે
ફસે હય કયા બુરે મારો મારો હડ્ડી પસલી તોડો
હાથ છોડો મત ખોપરી ફોડો—અરરરર મરે મરે
એક અધુરા ડાકટર હયે દુસરા હકીમ અધુરા
મુજી બડે પાજી શયતાનજાદે હંય
બડે મીયાં કરામાત હમારી હયે ભારી
કરેં પીતરત ન્યારી ન્યારી ખુબ સંભાલો
દેખો ન ભાલો ખાલતફ ઉતાર લો

૧૬

દીનકો જીયાએ આફતાબ ઔર રાતકો અખ્તર મીલે
દરીયાકો મોતી કોહકો ગંજીનહાએ જર મીલે
બુલ્બુલકો ગુલ ઔર ફુલકો ખુશબુ મીલી રંગત મીલી
ઔર હમકો દસ્તે ફયજસે ફુટી હુઇ કીસ્મત મીલી
મૌલા કાહે લગાઇ બારરે
નૈયા આન ફસી મઝધારરે
તુજકો રહેમતકા તેરી પાસ હો
તેરા બંદા કહીન નીરાસ હે
કર દુખીયાકા બેડા પારરે
આઇ દીને મુબીપંર તબાહી
મૌલા દેતી હું તેરી દોહાઇ
દાતા તેરી સખી સરકારરે

૧૭

આંકે પીયાસે મય હારી કયું મોહે મારી
પ્રેમ કટારી મંય મર ગઇ ઔર મંય હર ગઇ

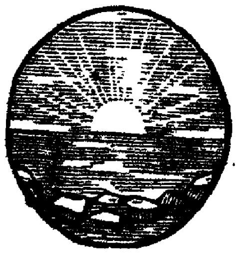
ઊઈ મંય જલ ગઇ ઊઇ મંય મલ ગઇ—ઊઇ તોબા તોબા
પ્યારી પતલી કમરીયા તોરી કયસી ગોરી
ખેલે હોરી ઊઇ તોબા તોબા
દીલબર તીરછી નીગાહો વાલે
યે નયના કાલે મારે હય પ્રેમકે ભાલે
હય નોરાલે મતવાલે ઊઇ તૌબા તૌબા કયસીયે છેડ નીકાલી
મંય દુંગી ગાલી બોસોકી કાન મુજસે ફંસ જા
દીલમે બસ જા મનમે ધસ જા—ઊઇ તૌબા તૌબા

૧૮

ગાજીયો ઓ ગાજીયો બર્કં કીતરહય લોગીરેં
હાં હોશીયાર હો ગાજીયો ઓ ગાજીયો
બે મીસાલ હો જહાંમે સર કટાવ જાવ જાવ જાવ
હાં તેગસે કાટ દો છાંટ દો પાટ દો હાંગારો
સર ફરોશી દીખાવ
જર્કં હંય બર્કં હંય કહેર હંય જહર હંય
હાં સેરો ફતેહયાબી પાવો
લડ મરેં કટ મરેં યે જાને દીનપર ફીદા કરેં
જાકે સારે લડ મરેં કટ મરેં લે ભાલે
દુશ્મનોકો મારો કાટો જાવ જાવ જાવ

૧૯

મેરી જાની મનમાની નખરોંકી કટારી ચલાના હાં
બાતેં ન મુજકો અયસી સુનાઓ
સુધ બીસરાઓ ન હોશમે આઓ
ભૈંસે કે જયસે ના નખરે દીખાઓ—વાહ વાહ વાહ
મેરી દીલારા સારા કા સારા બંદા બે દામ તુમ્હારા
મજનું કે ભાઇ કયસી ઢિટાઇ જગ હંસાઇ
લાત બીખાઇ ગાલી સુનાઇ લાજ ન આઇ વાહ વાહ વાહ

☞ આ નાટકની ચોપડી **મહુમદ અબ્દુલ રહેમાને** ધી ખિલાફત પ્રેસ, સુલતાન મેનશન, ડુંગરી, મુંબઇ નાં૦ ૯ માં છાપી અને પારસી એમ્પાયર થીએટ્રીકલ કું૦ ના માલીકોએ કોરોનેશન થીએટર, ગ્રાંટરોડ, મુંબઇ ૭ થી પ્રસિદ્ધ કીધી.